

Cabirols

Actualment el cabirol (*Capreolus capreolus*) és un ungulat comú a gran part de Catalunya, però aquesta situació és bastant recent, ja que es va extingir al nostre territori –i al conjunt dels Pirineus– els segles XVIII i XIX. Tots els cabirols que avui es veuen tenen el seu origen en diverses reintroduccions que es van fer a partir dels anys 1970.

Cabirol (*Capreolus capreolus*)

És un cèrvid petit que viu sobretot als boscos, on es pot moure amb facilitat gràcies a la seva mida, però que és adaptable i també fa servir prats i matollars. Als mosaics de prats i petits boscos de les valls pirinenques és fàcil veure'l. I encara és més fàcil sentir-lo, perquè quan s'alarma fa un crit ronc i fort que recorda un gos i que poca gent relaciona amb el cabirol. La seva alimentació és herbívora i variada, segons les condicions de cada lloc i època. Bona part de l'any, i especialment l'hivern, pot basar la seva dieta en plantes llenyoses (branques, brots, escorça,...). Com és habitual en els cèrvids, només tenen banyes (curtes i bifurcades a l'extrem) els mascles i les renoven cada any. Els mascles són solitaris i territorials, mentre que les femelles solen anar acompanyades dels seus fills fins que aquestes fan prop d'un any.

Al Ripollès també hi ha cérvols (*Cervus elaphus*), molt més grossos i de banyes ramificades, però es troben concentrats a la part occidental de la comarca, bé que és probable que amb els anys es facin més comuns també a la vall de Camprodon.

Normes i consells

- Als centres i punts d'informació us informaran i orientaran per tal de planificar una bona visita al Parc.
- Practicar senderisme és la millor manera de conèixer el Parc. Per a la vostra seguretat, seguiu els camins senyalitzats, aneu ben equipats per a la marxa i preveieu la possibilitat que faci mal temps.
- Estem a un espai de ramaderia extensiva. Les tanques, filats i vailets són fonamentals perquè els pastors no perdin el seu bestiar. Cal tancar-los sempre que se'n creui un.
- El gos és benvingut al Parc, però pot ser perjudicial per al bestiar i la fauna salvatge que poden veure'l com a un depredador. Per això cal dur-lo lligat. Compte! A les Reserves naturals de França frontereres amb el parc, els gossos estan prohibits.
- 30m Mantenint una distància prudencial amb el bestiar i la fauna salvatge, evitem interferències indesitjades.
- No és permès acampar ni fer foc a dins el Parc Natural. Cal endur-nos totes les deixalles que generem, tant orgàniques com inorgàniques, paper higiènic inclòs. Entre tots mantindrem el Parc ben net.
- No es pot fer volar drons. Al Parc hi ha moltes espècies que nidifiquen a terra i es poden veure afectades per la presència de drons.
- No es permet circular amb vehicles motoritzats fora de carreteres i pistes obertes a la circulació. Respecteu la senyalització i aparqueu als llocs habilitats.
- La recol·lecció no és permesa dins del Parc Natural. Hi ha moltes espècies protegides, algunes de les quals estan amenaçades.

Crèdits

Fotografies: Arxiu Parc Natural de les Capçaleres del Ter i el Freser
Il·lustracions: Toni Llobet
Text: Associació Alt Ter i Pere Aymerich
Disseny i maquetació: Associació Alt Ter

Data d'edició: Novembre 2020

Ruta de la molsa

Itinerari interpretatiu

 6,5 km 2 h 15 min +315 m

Dificultat (SENDIF):

Descripció

Itinerari per antics camins que ens apropen a poblets propers de Vilallonga Ter, entre feixes de conreu i boscos ombrívols i humits. Les vistes de la vall de Camprodon des del serrat de la Creu bé val l'esforç realitzat durant la caminada.

Iniciem l'itinerari a l'església de Sant Martí de Vilallonga de Ter, per anar a trobar la carretera just davant d'on surt l'antic camí d'Abella. Creuem la carretera i el Ter pel pont d'Abella i ens enfilem vers l'obaga per aquest camí ample. A l'inici el camí és força dret però ràpidament es va suavitzant fent algun revolt entre antigues feixes, actualment ocupades per avellaners i algun bedoll aïllat. Més amunt bosquines de bedolls envolten prats de dall. En aquest punt el camí és més planer fins arribar al serrat de la Creu, mirador excepcional de la vall del Ter i les muntanyes que envolten la vall de Camprodon. En aquest punt ens desviem per visitar el petit poble d'Abella, amb l'església de Santa Llúcia i les cases enfilades en carrers costeruts. Retornem al serrat de la Creu per baixar ràpidament a la carretera d'Abella. Seguim aquesta carretera uns 500 metres per visitar el poble de la Roca de Pelancà, antic castell. Retornem sobre els nostres peus uns 300 metres carretera amunt per baixar pel camí de la molsa, un corriol que a travessa un bosc ombrívol, ple d'antigues feixes que antany havien estat camps de conreus. El camí desemboca a la Font Negra i poc després passa per la Font Blanca per retrobar el pont d'Abella, proper a l'inici de l'itinerari.

Altimetria

Marques a seguir:

Com arribar-hi?

- Tren de la línia R3 (Barcelona-Puigcerdà). Baixarem a Ripoll. Des de Ripoll agafarem el bus de línia fins a Vilallonga de Ter.
- De Camprodon a Vilallonga agafarem la GIV-5264.

@pnterfreser

@PNTerFreser

667116811

<http://parcsnaturals.gencat.cat/ca/ter-freser>
pnterfreser.tes@gencat.cat

1 Bac de Vilallonga de Ter

Camins antics que perduren. Deixem enrere el poble i el riu Ter, amb gran part del cabal canalitzat per a produir energia hidroelèctrica. Ens enfilem cap a l'ombrívol bac, zona de fonts i torrents. Fa unes dècades, la mainada d'Abella utilitzava aquest camí per anar a l'escola de Vilallonga i a les feixes s'hi plantaven patates o trufes, com se les anomena localment, per a l'autoconsum. La construcció de murs de pedra seca permetia aplanar el terreny i cultivar malgrat el pendent. Així doncs, aquest entorn ha estat i és modificat per l'acció humana. Amb el progressiu abandonament de les feines tradicionals (ramaderia, agricultura i aprofitament forestal), els espais oberts d'origen antròpic són naturalment ocupats, primer per arbustos (esbarzers, arços, boixos, o avellaners) i després per arbres (bedolls, trèmols, freixes o moixeres de guilla).

2 Font de la Tuarda

Colors canviants al ritme de les estacions. Per adaptar-se als durs hiverns, la majoria d'arbres de la zona deixen anar les fulles a la tardor; així eviten les glaçades i poden sobreviure amb poca energia. Després de l'esclat cromàtic tardorenc, arriba el repòs de l'hivern i els troncs blancs dels oportunistes bedolls o beços (*Betula pendula*), uns dels primers arbres que colonitzen les feixes abandonades, destaquen entre els tons apagats del bosc nu. A la primavera, amb l'augment de les temperatures i les hores de llum, les plantes broten de nou i pinten el paisatge amb verds ufanosos; però algunes espècies, com els cirerers (*Prunus avium*), floreixen abans de treure les fulles i esquitxen de blanc el despertar del bosc. Durant els mesos de bonança una gran varietat de fulles, flors, fruits i llavors atrauen i són l'aliment de moltes espècies animals, sobretot insectes, ocells i petits mamífers.

3 Serrat de la Creu

Passos històrics entre muntanyes. Sortint de les feixes més boscoses i obagues, el camí planeja i el paisatge s'obre. Aquí, les millors condicions dels camps (solells, amples, amb poc pendent i de fàcil accés i mecanització) han permès que es mantinguin com a pastures o prats de dall pel bestiar. Enlairats com estem, les vistes són espectaculars. Davant nostre veiem Sant Antoni de Camprodon (1.322 m), amb l'ermita a dalt; a mà dreta, la serra Cavallera i, a mà esquerra, el Puig de les Agudes (1.976 m). A darrera, sobre el nucli de Tegurà, destaca el Castell dels Moros (2.130 m), una de les portes d'entrada al Parc Natural de les Capçaleres del Ter i del Freser. Les altes muntanyes que s'alcen més al nord, amb cims emblemàtics com el Bastiments (2.881 m), marquen la frontera amb França i guarden la memòria dels passos de pastors, pelegrins, traginers, muntanyencs, estraperlistes i refugiats de la Guerra Civil en el camí de la Retirada.

4 Veïnat d'Abella

La riquesa del sol, l'aigua i la terra. Les vistes sobre la vall fluvial (en forma de "V") excavada pel curs alt del Ter ens mostren la ubicació dels pobles, establerts en terrenys assolellats i propers als cursos d'aigua. Aquest també és el cas d'Abella (1.250 m), situat vora la riera homònima i arreerat al vessant sud de la serra de Sant Bernabé. Les cases es troben escampades entre els veïnats de Dalt, del Mig, de Baix i de l'Església o de la Plaça; aquest últim, a l'entorn de l'església romànica (s. XII) de Santa Llúcia. Malgrat la disminució progressiva d'habitants, el turisme ha augmentat i moltes de les construccions són ara segones residències. L'economia de les valls pirinenques sempre ha estat relacionada amb recursos naturals del territori, com és el cas de les antigues mines de la collada Verda, situades entre Abella i Pardines, d'on s'extreia principalment antimoni i que van ser abandonades a principis del segle XX.

5 La Roca de Pelançà

Un castell comtal ben enfilat. Envoltada per un ric bosc de ribera, la riera d'Abella s'uneix al riu Ter sota La Roca. Un castell medieval és l'origen d'aquesta antiga vila closa, fortificada i tancada per dos grans portals encara visibles. Les primeres referències són de l'època feudal (castrum de Pellencha al s. XI), quan aquestes terres eren frontereres entre el comtat de Besalú (al qual pertanyia el castell) i el de Cerdanya (el camí del qual passava per la collada Verda). Aquest penyal elevat era un punt estratègic de vigilància i durant segles va mantenir aquesta funció; finalment, el castell desaparegué a causa del desús i la mala conservació (s. XIX). Només en resta l'antiga capella, transformada en una esglésiola romànica dedicada a la Verge de La Pietat. Paisatge i arquitectura conformen un indret inspirador, on el pintor Joan Ponç (1928-1984) visqué i hi és enterrat. El seu epitafi "*Tan sols dins la mort som eterns*" ens pot recordar també la tràgica llegenda dels amants de La Roca.

6 Camí de la molsa

Milions d'anys d'evolució. Baixem per un corriol fresc i humit, ambient ideal per molses i falgueres, moltes de les quals creixen sobre els murs de pedra. Aquestes darreres són les plantes més antigues de la Terra, es reproduïxen per espores i van aparèixer fa uns 400 milions d'anys, seguint el camí de l'evolució vegetal iniciat per algues, fongs i líquens. Les molses (o briòfits) dels boscos tenen una important funció ecològica: protegeixen el sòl de l'erosió, retenen la humitat i són refugi per a petits invertebrats i amfibis, com la salamandra. Les falgueres també contribueixen a la biodiversitat i moltes larves de papallones s'alimenten de les falgueretes (*Asplenium spp*) del camí, com la falzia roja (*A. trichomanes*) i la falzia negra (*A. adiantum-nigrum*). Aquestes, amb frondes (fulles) d'uns 5 cm, són molt més petites i discretes que l'herba pigotera (*Polypodium vulgare*), una falguera amb frondes lobulades d'uns 30 cm i amb un rizoma que té propietats laxants i gust de regalèssia.

7 Closes del Serradell

El vaivé de les pastures estacionals. Les planes al·luvials del fons de vall són fèrtils, de bon treballar i amb una vegetació espontània rica en gramínies i lleguminoses, per això són aprofitades com a pastures o prats de dall. Actualment, al Ripollès es crien sobretot vaques i cavalls, però abans era terra de pastors i ramats d'ovelles; així s'originà l'ovella ripollesa, una raça autòctona molt rústica i adaptada al fred. Per garantir l'herba durant tot l'any, es feien llargues transhumàncies a peu, per rutes seculares que unien els Pirineus (pastures d'estiu) amb zones més temperades, situades a les planes i al litoral, on passar l'hivern. Avui en dia, la majoria de bestiar es queda a prop dels pobles, alimentant-se en prats montans com aquestes closes (prats delimitats per arbres o arbustos). Quan fa més fred, se'ls aporta farratge sec (fenc), provinent dels dalls fets en aquests mateixos prats durant l'estiu, època en què els ramats pasturen als nutritius prats alpins d'alta muntanya.

8 Font Negra i font Blanca

Brolla la xarxa de la vida. Vora el camí i als marges dels camps hi trobem murs de pedra seca o fileres de vegetació, que delimitaven els terrenys i s'evitava l'accés dels animals als conreus. Els antics habitants van plantar molts dels freixes (*Fraxinus excelsior*) i avellaners (*Corylus avellana*) que veiem, grossos i ben formats. La seva presència és beneficiosa: les arrels fixen el terreny i retenen l'aigua, les fulles fan ombra i els troncs protegeixen els prats de ventades fortes o glaçades. A més, la seva fusta és apreciada i les fulles de freixe són un bon aliment pel bestiar. El camí de les fonts ens regala aigua fresca i ens envolta d'una gran varietat d'arbres i arbustos (esbarzers, saücs, pollancre, roures de fulla gran, nogueres o avets) que afavoreixen la presència de fauna. Insectes, rèptils, ocells i mamífers, com ratolins, esquiroles, guineus, cabirols i senglars, troben aliment i refugi en aquest valuós ecosistema.